

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою
(протокол № ____ від _____
2024 р.)

ВВЕДЕНО В ДІЮ

з _____ (дата)

Ректор

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

М.П.

(наказ № ____ від

« ____ » _____ 2024 р.)

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
«ІННОВАЦІЙНІ РЕАБІЛІТАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА КОРЕКЦІЙНІ
ЗАСОБИ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ
ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ»**

**для педагогічних працівників закладів освіти, які здійснюють інклюзивне
навчання учнів з особливими освітніми потребами, фахівців ІРЦ**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти з інклюзивним навчанням та фахівців інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 11 червня 2021 р. № 656. Програма враховує основні положення Закону України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800, Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545, Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530, Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. № 957, інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність фахівців (консультантів) інклюзивно-ресурсних центрів з урахуванням європейського вектора розвитку освіти України, стратегії реформування галузі освіти в Україні, новітніх міжнародних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі інклюзивної, спеціальної освіти та професійного розвитку корекційних педагогів, учителів-логопедів, учителів-дефектологів, практичних психологів, асистентів вчителів відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Розроблення даної програми є надзвичайно важливим для розвитку ефективних методів реабілітації дітей з особливими освітніми потребами, оскільки вона сприяє їх фізичному відновленню, покращенню психоемоційного стану та соціалізації, а також відповідає сучасним вимогам у сфері підтримки вразливих груп дітей.

Мета освітньої програми спрямована на розвиток компетентностей педагогічних працівників закладів освіти, які здійснюють інклюзивне навчання учнів з особливими освітніми потребами щодо ефективного використання корекційно-розвивального обладнання як інструменту комплексної реабілітації.

Основні завдання програми:

1. Засвоєння основних принципів та технологій організації освітнього середовища в умовах інклюзивного навчання;
2. Ознайомлення з теоретичними основами фізичної та психоемоційної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами.
3. Ознайомлення з основними принципами та підходами до реабілітації дітей з психоемоційними порушеннями, зокрема через інтеграцію корекційно-розвиткових технологій у освітній процес.
4. Ознайомлення з різними типами корекційно-розвиткових обладнань та методик, які застосовуються у фізичній і психоемоційній реабілітації дітей з особливими освітніми потребами.
5. Навчання вчителів методам підтримки емоційного здоров'я дітей, формування вмінь виявляти та коригувати емоційні порушення на рівні класу.
6. Навчання вчителів методам взаємодії з батьками для забезпечення комплексної підтримки дитини вдома.

Загальні очікувані результати охоплюють:

Знання й розуміння:

– основних теоретичних засад та принципів фізичної і психоемоційної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами, що пережили психотравмуючі

події;

– ключових методик роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, включаючи техніки інтеграції арт-терапевтичних, рухових та інших корекційних методик;

– методів психотерапевтичної підтримки та корекційних технологій (арт-терапія, музична терапія, йога для дітей, рухові методики, дихальні практики) і їх застосування в комплексі для фізичного та емоційного відновлення дітей, які пережили стресові ситуації;

– взаємозв'язку між фізичним, емоційним та когнітивним розвитком дітей з особливими освітніми потребами.

Уміння:

– організовувати та проводити заняття з використанням корекційно-розвиткових технологій для дітей з особливими освітніми потребами, орієнтуючись на фізичні та психоемоційні аспекти реабілітації;

– застосовувати різні типи корекційного обладнання для розвитку моторики, координації, емоційної стабільності та соціалізації дітей;

– оцінювати ефективність використаних методик та корекційного обладнання, коригуючи освітній процес за необхідності;

– ефективно комунікувати з батьками та іншими фахівцями для забезпечення комплексної підтримки дітей у процесі реабілітації.

Диспозиції (цінності, ставлення):

– гуманістична спрямованість освітнього процесу;

– дитиноцентризм, цінність особистості;

– професійна мобільність та гнучкість;

– інноваційність та відкритість до змін;

– емоційна стійкість;

– інклюзія та безбар'єрність;

– партнерство з батьками та громадою;

– професійна етика, рефлексія та саморозвиток.

Укладачі програми	Алексєєва Олена Іванівна, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат психологічних наук; Антоніна Михайлівна Шевченко, доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», кандидат психологічних наук; Слободяник Галина Іванівна, завідувач ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»; Дерій Олена Василівна, методист ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів».
--------------------------	---

Найменування програми	Освітня програма підвищення кваліфікації «Інноваційні реабілітаційні технології та корекційні засоби в організації навчання дітей з особливими освітніми потребами»		
Мета програми	спрямована на розвиток компетентностей педагогічних працівників закладів освіти, які здійснюють інклюзивне навчання учнів з особливими освітніми потребами щодо ефективного використання корекційно-розвивального обладнання як інструменту комплексної реабілітації.		
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	педагогічні працівники закладів освіти, які здійснюють інклюзивне навчання учнів з особливими освітніми потребами, фахівці ІРЦ		
Зміст програми	№ з/п	Тема заняття	год.
	Модуль І.		
	1.	Російсько-українська війна: історичний, геополітичний та економічний аспекти	2
	2.	Освітні та психологічні втрати в сучасному освітньому середовищі	2
		Принципи логотерапії В. Франкла в роботі вчителя	
	Модуль ІІ.		
	1.	Деонтологія та професійна компетентність педагогічного працівника, який працює з дітьми з особливими освітніми потребами	2
	2.	Безбар'єрне освітнє середовище як простір необмежених можливостей	4
	3.	Оцінювання навчальних досягнень осіб з ООП в умовах інклюзивного навчання: підходи та особливості	2
	4.	Партнерська взаємодія з родиною, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами: комунікативні моделі, педагогічні техніки та прийоми	2
	5.	Ресурсна кімната у закладі освіти: організація простору	4
	6.	Корекційно-розвиткова робота з дітьми, які мають сенсорні порушення	2
	7.	Інтеграція арт-терапевтичних і рухових методик у реабілітації дітей з особливими освітніми потребами	2
	Модуль ІІІ.		
	8.	Тематична дискусія «Інноваційні реабілітаційні технології та корекційні засоби в організації навчання дітей з особливими освітніми потребами»	2

Обсяг програми	1 кредит ЄКТС / 30 год (26 годин – аудиторні, 4 години – керована самостійна робота)
Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05 Професійні компетентності: А1 Мовно-комунікативна компетентність (А1.1, А1.2, А1.3, А1.4); А2 Предметно-методична компетентність (А2.1, А2.2, А2.3, А2.4, А2.6, А2.7); А3 Інформаційно-цифрова компетентність (А3.1, А3.2, А3.3); Б1 Психологічна компетентність (Б1.1, Б1.2, Б1.3, Б1.4); Б2 Емоційно-етична компетентність (Б2.1, Б2.2, Б2.3); Б3 Компетентність педагогічного партнерства (Б3.1, Б3.2, Б3.3); В1 Інклюзивна компетентність (В1.1, В1.2, В1.3); В2 Здоров'язбережувальна компетентність (В2.1, В2.2, В2.3, В2.4, В2.5); В3 Проєктувальна компетентність (В3.1); Г1 Прогностична компетентність (Г1.1, Г1.2); Г2 Організаційна компетентність (Г2.1, Г2.2); Г3 Оцінювально-аналітична компетентність (Г3.1, Г3.2, Г3.3); Д1 Інноваційна компетентність (Д1.1, Д1.2, Д1.3); Д2 Здатність до навчання впродовж життя (Д2.1, Д2.2); Д3 Рефлексивна компетентність (Д3.1)
Форма підвищення кваліфікації	Інституційна денна
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації
Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/

Модуль І.

1.1. Російсько-українська війна: історичний, геополітичний та економічний аспекти.

Етапи формування незалежної української держави та реакція Росії. Події 2014 року: анексія Криму та початок війни на Донбасі. Ескалація конфлікту у 2022 році: причини та ключові події. Роль України в системі міжнародних відносин. Інтереси Росії в регіоні та її імперська політика. Реакція світу на конфлікт: роль ЄС, НАТО, США та ООН.

Економічні втрати України: руйнування інфраструктури, втрати населення, падіння ВВП. Санкційна політика проти Росії: вплив на економіку агресора. Гуманітарна криза: вимушені переселенці, проблема зайнятості та відновлення. Зміни в українському суспільстві: згуртованість, ідентичність, громадянська активність. Роль

інформаційної війни: пропаганда, дезінформація та її вплив.

1.2. Освітні та психологічні втрати в сучасному освітньому середовищі.

Освітні втрати й навчальні розриви: сутність і взаємозв'язок. Формати вимірювання освітніх втрат та навчальних розривів. Наслідки навчальних втрат для суспільства. Психологічні втрати. Ментальне здоров'я та його складові. Ментальне здоров'я педагогічних працівників та учнів. Подолання освітніх втрат.

1.3. Принципи логотерапії В. Франкла в роботі вчителя

Сутність логотерапії В. Франкла. Ідея пошуку сенсу як ключовий фактор людського створення. Принципи логотерапії у педагогічній діяльності. Підтримка мотивації через пошуковий сенс у навчанні. Поважне ставлення до особистості учня та його унікального життєвого шляху. Формування відповідальності та стійкості до труднощів. Використання змістовних запитань для розвитку рефлексії та усвідомлення цінностей. Створення навчального середовища, що сприяє учням знаходитися сенс у знаннях.

Модуль II.

2.1. Деонтологія та професійна компетентність педагогічного працівника, який працює з дітьми з особливими освітніми потребами.

Роль педагогічного працівника у забезпеченні якісного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Поняття деонтології та її значення в професійній діяльності педагога. Особливості професійної етики при роботі з дітьми з особливими потребами (толерантність, емпатія, тактовність).

Професійна компетентність педагога. Компетентності у сфері спеціальної освіти. Психолого-педагогічні компетентності. Комунікативні та соціальні компетентності. Виклики в роботі педагога з дітьми з ООП. Напрями підвищення професійної компетентності педагога.

2.2. Безбар'єрне освітнє середовище як простір необмежених можливостей.

Безбар'єрність. Безбар'єрність як державна політика. Складові нового світогляду безбар'єрності. Головні стереотипи, упередження та судження. Підтримка і розвиток безбар'єрного освітнього середовища. Концепція безбар'єрності в освіті. Універсальний дизайн. Інклюзивна освіта. Диференціація навчання. Індивідуалізація навчання. Різноманітність. Підходи до створення безбар'єрного освітнього середовища.

2.3. Оцінювання навчальних досягнень осіб з ООП в умовах інклюзивного навчання: підходи та особливості.

Особливості та підходи до оцінювання навчальних досягнень осіб з особливими освітніми потребами в інклюзивному навчальному середовищі. Адаптації/модифікації методів, що враховують індивідуальні особливості кожного учня. Види, форми та методи оцінювання, що найкраще підходять для роботи з дітьми з різними категоріями освітніх труднощів. Формувальне оцінювання. Портфоліо. Свідомство досягнень. Якісні методики, що акцентують увагу на позитивних аспектах розвитку учня. Участь мультидисциплінарної команди (вчителів, асистентів, психологів, батьків) у процесі оцінювання. Практичні рекомендації щодо побудови справедливого та мотивуючого процесу оцінювання для підтримки розвитку кожного учня.

2.4. Партнерська взаємодія з родиною, яка виховує дитину з особливими

освітніми потребами: комунікативні моделі, педагогічні техніки та прийоми.

Значення партнерства між педагогами та родиною дитини з особливими освітніми потребами (ООП). Формування спільної відповідальності за освітній і виховний процес.

Комунікативні моделі партнерства. Педагогічні техніки та прийоми взаємодії. Техніки встановлення контакту. Прийоми налагодження довіри. Прийоми залучення батьків до освітнього процесу.

2.5. Ресурсна кімната у закладі освіти: організація простору

Особливості створення та організації ресурсної кімнати в закладах освіти для дітей з особливими освітніми потребами. Основні принципи планування ресурсної кімнати, вибір необхідних зон (зона відпочинку, навчальна зона, сенсорна зона, зона ігрової терапії), а також відбір обладнання та матеріалів, які забезпечують ефективне навчання та розвиток. Роль ресурсної кімнати як безпечного середовища для зняття стресу, розвитку комунікативних навичок та підтримки навчальної діяльності. Інтеграція ресурсної кімнати в загальну систему інклюзивної освіти та залучення до роботи фахівців: педагогів, асистентів, психологів та логопедів.

2.6. Корекційно-розвиткова робота з дітьми, які мають сенсорні порушення

Основні види сенсорних порушень. Особливості розвитку дітей із сенсорними порушеннями. Специфіка корекційно-розвиткової роботи з дітьми, які мають сенсорні порушення. Методи корекційно-розвиткової роботи з дітьми, які мають сенсорні порушення. Використання альтернативних засобів комунікації. Вплив сенсорних порушень на пізнавальний розвиток та соціалізацію.

2.7. Інтеграція арт-терапевтичних і рухових методик у реабілітації дітей з особливими освітніми потребами

Важливість комбінованого підходу до реабілітації дітей з особливими освітніми потребами. Принципи інтеграції арт-терапії та рухових методик. Арт-терапія як метод реабілітації. Методи арт-терапії: малювання, ліплення, музикотерапія, драматизація. Психологічні аспекти арт-терапії: вираження емоцій, покращення самосприйняття.

Рухові методики у реабілітації. Методи рухової реабілітації: вправи на координацію, розтяжки, активні ігри, психомоторні вправи. Вплив рухових методик на розвиток сенсорної чутливості та моторики.

Модуль III.

Тематична дискусія «Інноваційні реабілітаційні технології та корекційні засоби в організації навчання дітей з особливими освітніми потребами»

Питання для самостійного опрацювання

1. Основи психоемоційної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами.
2. Корекційно-розвиткове обладнання: концепція та застосування.
3. Роль фізичних вправ у психоемоційній реабілітації.
4. Методи і техніки корекції через ігрові та інтерактивні методики.
5. Психологічний супровід реабілітації: індивідуальний та груповий підхід.
6. Оцінка ефективності корекційно-розвиткових програм.
7. Прогнозування результатів реабілітації та довгострокова підтримка.
8. Перспективи розвитку корекційно-розвиткових технологій для дітей з психотравмуючим досвідом.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Гладуш В. А. Удосконалення підготовки корекційного педагога в умовах університетської освіти : монографія. Дніпропетровськ : Акцент ПП, 2015. 324 с.
2. Дитина з особливими потребами: Інклюзивна освіта. Дефектологія. Корекційна педагогіка : журнал / гол. ред. В. Андрєєва. 2018.
3. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 3-тє вид., випр. К.: Академвидав, 2015. 304 с.
4. Інвалідність і здоров'я: як покращати послуги для жінок з інвалідністю в сфері охорони здоров'я : практичний посібник. / за ред. О. Красюкової-Еннс ; Корпорація Інститут досліджень та тренінгів. Київ, 2016. 64 с.
5. Інвалідність та суспільство : навч.-метод. посібник / кол. авторів: Л. Ю. Байда, О. В. Красюкова-Еннс, С. Ю. Буров [та ін.] ; Канадсько-український проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» ; Нац. Асамблея людей з інвалідністю України. Київ, 2022. 216 с.
6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. «Інклюзивна освіта: від основ до практики»: монографія. К. : ТОВ «АТОПОЛ», 2024. 152 с.
7. Миронова С. П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, 2015. 312 с.
8. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник ; Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.
9. Нагорна О. Б. Особливості корекційно-виховної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами : навчально-методичний посібник; НАПН України, ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». Київ, 2023. 140 с.
10. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навчально-методичний посібник / за заг. ред. М. А. Порошенко [та ін.] ; Всеукр. благод. організація «Благодійний фонд Порошенка». Київ, 2018. 252 с.
11. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : зб. наук. праць / за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої. Київ, 2017. 184 с.
12. Реалізація оновленого змісту освіти дітей з особливими потребами: початкова ланка : навчально-методичний посібник / Н. Б. Адамюк, Л. Є. Андрусишина, О. О. Базилевська та ін. ; НАПН України, Ін-т спец. педагогіки ; за ред. В. В. Засенка, А. А. Колупаєвої, Н. О. Макарчук, В. І. Макарчук, В. І. Шинкаренко. Київ, 2014. 336 с.